

Nieuwsbrief

Uitgave: Vereniging Konstantin Paustovskij

Redactioneel bij Nieuwsbrief # 7

Zoals ik ook al in mijn vorige redactioneel memoreerde zijn de fans van Paustovskij te vergelijken met een religieuze groepering. Ondanks het feit dat de vereniging bestaat uit een zeer heterogene groep mensen zijn wij toch één in onze bewondering voor het werk van Konstantin Paustovskij, zijn wij verbonden met elkaar.

Aan mij is nu echter de moeilijke taak opgedragen u allen op de hoogte te brengen van een schisma in onze gelederen. Tot nu toe hebben we het geheim kunnen houden voor de buitenwereld maar dat kan nu echt niet langer. Het zou van onbehoorlijk bestuur en doofpotterij getuigen als we niet iedereen op de hoogte zouden brengen van de kloof die momenteel door het hart van onze vereniging loopt. Die ons in twee groepen deelt en gescheiden houdt zonder dat we het zelf willen zien.

Eigenlijk zijn de meeste van u op de hoogte, eigenlijk weet iedereen ervan. Maar men kiest ervoor zijn ogen te sluiten, voor een vlucht in onwetendheid. Wat wij niet zien bestaat ook niet. Het schuldgevoel wat hierbij ontstaat is zo onbestemd dat het verdwijnt in vergetelheid. "Ik moest nog iets doen maar ik weet niet meer wat het was"

Dat gevoel schuurt nog een tijdje tegen je geweten aan maar het ontbeert een duidelijke richting en verwaait uiteindelijk in het lawaai van alledag.

Welnu, dames en heren het gaat over geld. Dat is de splijtzwam die ons verdeelt. Het slijk der aarde, moeder van alle oorlogen, aanstichter van vele zonden. En juist het feit dat de reden van onze scheiding zoiets vulgairs is als geld is waarschijnlijk juist de reden dat we daarover struikelen. Het lezen van Paustovskij is reizen met de geest, is opgaan in die prachtige wereld die beschreven staat in zijn boeken. Als je met iemand praat over zijn werk, de romantiek, het mooie proza, de meesterlijke vertaling dan ben je even weg van het leven van alledag. Dan ben je in ieder geval even bevrijd van de worsteling die wij allen steeds moeten leveren in ons dagelijks bestaan. Dan ben je even niet bezig met sparen en lenen, budgetten, begrotingen en kostenplaatjes. Dan denk je ook niet aan datgene waardoor ons clubje kan blijven bestaan.

Zestig mensen, verbonden door hun bewondering voor het werk van een van de grootste schrijvers die de mensheid heeft voortgebracht: Konstantin Paustovskij. Verdeeld door een trivialiteit, verdeeld in enerzijds de twintig leden die hun verplichtingen nagekomen zijn en anderzijds zij die het vergaten. Zestien Euro, een klein bedrag, een wereld van verschil.

Kees van de Ven 17-11

Inhoud # 7

- Een nieuwe reis door het land van Paustovskij
- P-Column Margaret Beers
- Nieuwsbulletin
- Bestuursberichten
- Interview met Jattie Enklaar
- "Een oude boot" Konstantin Paustovskij

EEN NIEUWE REIS

Over de nieuwe reis in de voetsporen van Paustovskij is momenteel nog niet veel nieuws te melden. De werkgroep, bestaande uit Lisette Mouton, Leen Stout en Hein Leffring, heeft twee opties ontwikkeld en bekijkt momenteel, in samenwerking met een reisbureau, de mogelijkheden en moeilijkheden.

De eerste optie betreft een trektocht in de gebieden rond de Kaspische zee (Georgië en Armenië met steden als Tbilisi en Bakoe). De tweede is een rondreis in het gebied ten zuiden en zuidwesten van Moskou en Leningrad (Rusland met steden als Brjansk, Taroesa, Voronjez, Gorki, Orjol). Het is de bedoeling in 2004 een uitgewerkt plan te presenteren.

P-COLUMN

Door deze column(s) loopt een rode draad van weemoed, bewondering, kritiek, liefde en overgave...

Intuïtie !

Schateren om een kwinkslag van Ivo de Wijs.

25 jaar Vroege Vogels wordt tot 12 uur gevierd op Radio I. Zondagmorgen ben ik tot 12 uur buiten bereik. Altijd, en dat komt goed uit! De schaterlach wekte me maar ik kan 'm mij nu niet permitteren. Er zijn andere dingen te doen.

Naast de groene euforie op de radio, die ik niet grijpen kan, pak ik van het nachtkastje uit de bekende reeks "De Gouden Roos" die daar weer voor het grijpen ligt. De aantekeningen in het boek verwijzen naar Verbeelding en Intuïtie.

Intussen is bij Ivo een panel van staatssecretarissen en oud ministers van natuur en milieu aangeschoven. Hij vraagt ze "Verbeelding en Intuïtie te gebruiken als het gaat over het milieu van de toekomst..."

Alders komt sterk uit z'n woorden nu ik hem zonder een afleidend gezicht beluister.

Winsemius is bezorgd en Pronk verwijt de Russen dat zij nog geen stap gezet hebben. En ik zit rechtop in m'n bed.

In een tijd van onderdrukking, door een totalitair regime, heeft Paustovskij kopij verzameld voor zijn serie boeken die hij "uit de herinnering" schreef (zo noem ik het altijd, maar).

Op het moment van de gebeurtenissen zelf kon hij er niet over schrijven maar zijn verbeeldingskracht overleefde de tragedies. Zo kwamen uiteindelijk zijn verhalen "op aarde" vanuit zijn herinneringen. Vanuit zijn inspiratie dikte hij het een en ander natuurlijk wat aan maar hij zag, en ik citeer, "de Intuïtie als het vermogen een totaalbeeld te doen ontstaan" aan de hand van "één enkele bijzonderheid, een detail of een of andere eigenschap",

Zijn verdrukking vond in zijn verbeelding een uitweg. Later.

De stilte van de meren waarover Venus haar maagdelijke schoonheid te stralen gaf....

De wandeling naar het klooster... de spelende, ongelikte beren in de ongerepte natuur van de Kaukasus...

Ruslang IS natuur en Paustovskij DE hele vroege vogel...

Bedankt voor de inspiratie.

Margaret Beers.

NIEUWSBULLETIN

DE ZWARTE ZEE

De verschijning van "De zwarte Zee" van Paustovskij, het volgende boek dat door Wim Hartog wordt vertaald en door de Arbeiderspers uitgegeven, is opnieuw uitgesteld. Zou het boek volgens eerdere berichten in december van dit jaar verschijnen, het laatste bericht wat de redactie ter ore is gekomen is dat de verschijningsdatum nu pas in januari of zelfs pas in mei 2004 ligt. Een voorpublicatie uit dit boek was opgenomen in de Nieuwsbrief #5 en verscheen ook in het tijdschrift Tortuca. Wij houden u op de hoogte!

BIBLIOGRAFIE PAUSTOVSKIJ-VERTALINGEN

In de vorige Nieuwsbrief hebben wij een bibliografie van de vertalingen van Paustovskij afgedrukt. Hoewel we van verschillende leden te horen kregen dat deze lijst verre van compleet was hebben we tot nu toe nog geen aanvullingen en / of correcties ontvangen. Duik in uw boekenkast en stuur ons een lijst van alle vertalingen die u in bezit heeft. Zo kunnen we dan als vereniging misschien tot een compleet overzicht komen en op die manier de verzamelaars onder ons informeren! Lijsten graag opsturen of mailen naar de redactie.

UITGAVE FOTOBOEKJE

Op de vorige bijeenkomst in Mechelen is het prachtig verzorgd boekje met authentieke foto's en ansichtkaarten over Paustovskij gepresenteerd. Het betreft een facsimile uitgave van het mapje met ansichtkaarten over Paustovskij dat door de directrice van het Paustovskij-museum in Goroditsje aan de vereniging is geschonken tijdens een bezoek aan Oekraïne. Het kaartje van dit mapje kaarten met begeleidende tekst, alle foto's en de originele Russische achterkant met opschrift staan afgedrukt in het boekje, voorzien van een Nederlandse vertaling door Arie van der Ent. Het boekje is uitgegeven door uitgeverij Poliphili uit Antwerpen (Ria Verbergt en Werner de Bondt) en kost in de winkel EURO 14,90. Leden van de vereniging kunnen het boekje bij het secretariaat bestellen voor EURO 10,00 (excl. verzendkosten) per brief of e-mail.

FILM KARA BOGAZ

De film Kara Bogaz, die op de bijeenkomst in de Balie in Amsterdam werd vertoond is overgezet op VHS en voorzien van Nederlandse ondertiteling. Arie van der Ent vertaalde alle teksten. Uitgeverij Poliphili (Werner de Bondt en Ria Verbergt) lieten een gemonteerde versie vervaardigen door een editing bedrijf en het geluid is beter gesynchroniseerd met de film. Er zijn nu dus enkele kopieën van de film op VHS met Nederlandse ondertiteling. Het is mogelijk om de film in een oplage te laten vermenigvuldigen. Het bestuur wil echter eerst proberen te peilen hoeveel belangstelling er vanuit de leden is voor het kopen van zo'n kopie. De prijs zal, afhankelijk van de oplage, tussen de 10 en 20 Euro komen te liggen. Het scenario voor Kara Bogaz werd destijds door Paustovskij zelf geschreven en is in de dertiger jaren verfilmd. De film is door een speling van het lot nooit in roulatie gebracht. Het is evenwel een prachtig voorbeeld van de sovjetfilmindustrie uit die tijd. Vol arbeidersheroïek en geloof in een betere toekomst. Een prachtig document.

VOOR U GESPOT:

“Het Paustovski-syndroom”- August Thiry

Een veelbelovende titel, zeker voor een verwoed P-ganger! De schrijver (geboren in 1948) studeerde Germaanse en Slavische filologie in Leuven en ook dit gegeven roept verwachtingen op. Lezen dus!, dacht ik.

De hoofdpersoon Peter Maris, slavist te Leuven, is negen hoofdstukken aan het woord. Het derde hoofdstuk heeft als titel: Paustovskij. Ha! En dan eindelijk, na nog dertien bladzijden, zingt Peter Maris de loftrompet over P. en zijn werk en wordt duidelijk dat hij van zins is (en als ideaal heeft) een ‘doorwrochte exhaustieve Studie over de “Herinneringen” van Paustovskij,’ te fabriceren, want zo’n studie is nog niet voorhanden in het Nederlands taalgebied. Het wordt duidelijk dat de hoofdpersoon de Nederlandse wetenschapper ‘Heer Leenders’ ziet als zijn grote rivaal m.b.t. een studie over P. En dus moet hij, Maris, de eerste en de beste zijn!

De volgende hoofdstukken gaan (ik zou haast zeggen helaas) weer over de hoofdpersoon zelf, met zo nu en dan een verwijzing naar, of vergelijking met het werk van Paustovskij. Meer niet, eigenlijk. En zo zet het boek zich voort, tot het laatste hoofdstuk dat “Schrijven” heet. Nu moet het gebeuren. Maris zal zich dan eindelijk aan het schrijven zetten. Eerst haalt hij nog even wat naslagwerken op bij de universiteit. Een collega zegt langs zijn neus weg: ‘Oh ja, voor ik het vergeet..... Heb je dat stuk van Bart Leenders over Paustovski al gelezen, Peter? Pas verschenen in Amsterdam, in het *Slavisch Bulletin*. Schijnt meteen goeie recensies te krijgen.....’

Tja. Verder dan het lezen van het werk van P. komt de hoofdpersoon dus niet. Het boek blijkt niet meer dan een boek over het leven van Peter Maris zelf. Onderhoudend, echter slechts nu en dan. Het boek werd, zoals op de achterflap beschreven, in 1990 bekroond met de vijfjaarlijkse Guido Gezelleprijs van de stad Brugge.

Maar wat een valse verwachtingen! Deze lezer blijft achter met heel gemengde gevoelens. Wie schrijft er nou een boek over Paustovskij wat eigenlijk niet over Paustovskij gaat?

Else van Lammeren

WAT NOG TE LEZEN NAAST PAUSTOVKIJ UIT DE RUSSICHE LITERATUUR

Een aantal voorstellen de redactie:

Jevegeni Jevtoesjenko	“Sterf niet voor je dood” “Een plaats voor wilde bessen” “Ardobiola”	uitgeverij De Prom
Vladimir Sorokin	“De wedstrijd”	Wereldbibliotheek
Daphne Schmelzer	“Toergenjevs liefde”	Balans
Marina Tsvetàjeva	“Werken”	Van Oorschot
Boris Akoenin	“Fandorin”	De Geus
Martin Amis	“Koba the dread laughter and the twenty million”	Talk Miramax Books

BESTUURSBERICHTEN

BAND KARA BOGAZ

De film band Kara Bogaz wordt door Hein Leffring in archief gehouden. Wilt u deze band laten vertonen, dan is dit mogelijk. U moet hiervoor wel een schriftelijke aanvraag vooraf indienen en een vergoeding van EURO 50,00 betalen, te voldoen aan de vereniging. Organisatie, zaalhuur en kaartverkoop dient u zelf te organiseren. U moet er rekening mee houden dat deze film alleen in een filmhuis en met behulp van een operator afgespeeld kan worden. Het betreft een niet ondertitelde film. U zult zelf voor uitleg moeten zorgen en ervoor moeten zorgdragen dat de filmkopie onbeschadigd terugkomt bij de vereniging. Wellicht is het een goed idee de waarde van de film voor de voorstelling te verzekeren.

CONTRIBUTIE

Er is nogal wat achterstand met de betaling van de contributie. Van de 60 leden hebben er pas 20 hun contributie voor 2003 voldaan. En dat terwijl we al in november zijn aangeland! De contributie is EURO 16,00 per jaar. Als u ziet wat we ermee kunnen doen: aankoop film, nieuwsbrief, lezingen en vertalingen, fotoboekje uitgegeven (met hulp en sponsoring van uitgeverij Verbergt weliswaar) is dat eigenlijk geen geld.

Wilt u daarom uw bijdrage voor 2003 alsnog per omgaande overmaken op rekening 356530388 ten name van de Vereniging Konstantin Paustovskij, te Staphorst.

Belgische leden kunnen hun contributie voldoen via Ria Verbergt.

Alvast voor 2004 betalen mag natuurlijk ook al, vermeld wel duidelijk het jaar waarvoor u betaalt!

Natuurlijk was het allemaal gemakkelijker als we met acceptgiro's konden werken maar dit is nogal duur en we besteden het geld liever aan leuke dingen. Laat het niet sloffen en maak vandaag nog geld over!

NIEUWE LEDEN, NIEUWE ADRESSEN

De vereniging Konstantin Paustovskij bestaat intussen ruim vijf jaar en we zijn gegroeid naar zo'n 60 leden. Dit betekent dat er in de afgelopen 9 maanden weer een aantal nieuwe leden zijn bijgekomen en dat stemt tot tevredenheid. Wij hopen deze leden aan de vereniging te kunnen voorstellen op de volgende bijeenkomst.

Ook wil het secretariaat erop wijzen dat het heel belangrijk is dat wijzigingen adresgegevens van de leden tijdig worden doorgegeven, anders blijft u in de toekomst verstoken van de nieuwsbrief en aankondigingen van activiteiten.

VERSLAG BIJeenKOMST 30 MAART

Op 30 maart heeft in Mechelen de voorjaarsbijeenkomst plaatsgevonden van de vereniging Konstantin Paustovskij. Door Ria Verbergt en Werner de Bondt was er, met de gastvrije medewerking van Serge Morren en zijn familie, op die dag een prachtig programma samengesteld. Om 11 uur verzamelde iedereen zich in de foyer van de stadsschouwburg. De dag begon met een recital van beurtelings stukken van Shostakovich, uitgevoerd door het Moscow Chamber Orchestra, en stukken uit het werk van Paustovskij, voorgelezen door acteur Bob de Moor. Het concert was prachtig, de stukken werden met veel gevoel voorgelezen, de ambiance was perfect. Een ware traktatie voor liefhebbers van Russische romantische muziek en het werk van Paustovskij.

Na de voorstelling heeft Werner de Bondt ons rondgeleid door het cultureel centrum in Bonheiden dat hij als architect heeft ontworpen en uitgevoerd. Vervolgens werd het fotoboekje met de ansichtkaarten over Paustovskij ten doop gehouden, vers van de pers. U kunt hierover meer lezen in het Nieuwsbulletin van deze Nieuwsbrief.

Daarna werden we getrakteerd op een fantastische Russische maaltijd, bereid door een Russische kokkin en assistent die twee dagen in de weer waren geweest om ons een keur aan schotels en hapjes voor te kunnen zetten. (Een eenvoudige maaltijd heet dat dan in de aankondiging van onze Belgische gastgevers!) Heerlijk gegeten met een prima gezelschap. De leden van het kamerorkest waren ook naar Bonheiden gekomen op uitnodiging van Ria en Werner, de kokkin en haar assistent schoven ook mee aan en het werd een gezellig Russisch gastronomisch feest.

Het eind van de middag hebben we in vergadering en gezellig samenzijn doorgebracht bij de familie Serge Morren die zijn huis ter beschikking had gesteld voor het slot van de bijeenkomst. Compleet met koffie en taart hebben we daar gesproken over de nieuwe reis van de vereniging in de voetsporen van Paustovskij en natuurlijk over allerlei zaken die betrekking hebben op de vereniging en boeken. Een zeer geslaagde dag!

INTERVIEW

Vertaler Jattie Enklaar over haar bibliofiele vertaling van Paustovskij's "Sneeuw": 'Mijn boek is niet meer dan literair voorstel'

De Russische schrijver Konstantin Paustovskij (1892-1968) ging bijna als een schilder te werk. Als geen ander wist hij de natuur en de mensen in zijn omgeving tot leven te brengen. Een genot om te lezen, maar hoe slaag je er als vertaler in die schilderwerkjes te ontsluiten?

Met die vraag heeft de Amersfoortse Jattie Enklaar behoorlijk geworsteld bij de vertaling van het korte verhaal "Sneeuw".

'Ik heb wel vijf versies gemaakt. Door de tekst almaar te slijpen kwam ik steeds een stukje dichterbij het origineel. Het frusterende is dat je het soms nét niet haalt in je eigen taal. Ik beschouw een vertaling daarom als niet meer dan een voorstel.'

Het resultaat van Enklaars inspanningen is bij de bibliofiele uitgeverij Arethusa Pers in Baarn verschenen, in een oplage van honderd genummerde exemplaren die zijn voorzien van een gekleurde ets. Voor dezelfde uitgeverij vertaalde Enklaar eerder een verhaal van Paustovskij's tijd- en landgenoot Isaak Babel.

Vertalen is voor Enklaar niet meer dan een hobby. In haar dagelijkse leven doceert zij Duitse letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Tijdens haar studie volgde ze een paar jaar Russisch als bijvak. Een jaar of vijf terug pakte ze de draad weer op in een lesgroep in Amersfoort. 'Sneeuw' werd eerder opgenomen in de verhalenbundel "Afscheid van de zomer", uitgegeven bij De Arbeiderspers, die ook reeds zes delen met herinneringen en een jeugdroman ("De Romantici") van Paustovskij het licht liet zien. De vertaler was telkens Wim Hartog, wiens leven door de jaren heen hoe langer hoe meer in het teken van Paustovskij is komen te staan.

Er is geen land ter wereld waar Paustovskij zo populair is als in Nederland, hoewel hij eerder in het Duits werd vertaald. Enklaar heeft Paustovskij dan ook voor het eerst in die taal ontdekt.

'De Russen zoals wij ze kennen, in de persoon van Tolstoj en Dostojevskij, hebben iets mysterieus. Paustovskij, maar ook Tsjechov en Babel, staat aan de andere kant. Die stilte van de landschappen, prachtig. Voordat hij op reis ging, bestudeerde hij uitgebreid de kaart. De verbeelding was bij hem op dat moment al zó belangrijk dat die als het ware een toegangkaartje voor het landschap werd. Normaal is het: hoe meer werkelijkheid hoe meer verbeelding, maar bij Paustovskij was het juist andersom.'

Het verhaal "Sneeuw" heeft op het oog maar weinig om het lijf. Het beschrijft de vluchtige ontmoeting van een marinier en een vrouw die korte tijd heeft ingewoond bij 's mans vader. Na diens dood is zij alleen komen te staan. Op een dag komt de zoon thuis voor een bezoek aan zijn vader. De vrouw heeft sterk het gevoel de jongen al eens gezien te hebben. 'Dat zou kunnen, maar ik kan me niet herinneren waar,' antwoordt hij haar. Een paar dagen na zijn vertrek ontvangt ze een brief, waarin de jongen schrijft dat hij haar jaren terug ooit eens heeft zien wandelen op de Krim. Zij is daar echter nooit geweest. 'Maar doet dat er nu eigenlijk iets toe?' roept de vrouw vervolgens uit. Einde verhaal.

In zijn literaire herinneringen, bijeengebracht in "De gouden roos", noemt Paustovskij "Sneeuw" als voorbeeld voor het ontstaan van een literair verhaal. In telegramstijl geeft hij de aantekeningen weer, waaruit het verhaal is ontstaan, daarmee een zeldzaam kijkje in de keuken van een schrijver biedend.

Enklaar: 'Dat is zó mooi bij Paustovskij. Er is heel weinig literatuur over hem, maar je kunt zoveel halen uit zijn eigen werk; politiek, maar ook literair-theoretische zaken. Meestal hebben schrijvers een uitgesproken hekel aan het verklaren van hun eigen werk, maar niet Paustovskij.'

De Amersfoortse heeft de smaak van de Russen goed te pakken. Ze zou er 'dolgraag' nog eens een vertalen. Arethusa Pers heeft haar inmiddels gevraagd Marina Tjevetajeva te 'doen'. Het gaat dan om het gedicht in briefvorm dat zij schreef bij de dood van de Duitse dichter Rainer Maria Rilke.

'Ik vind het best leuk om allerlei wetenschappelijke uitgaven te verzorgen, maar als ik diep in mijn hart kijk doe ik het liefst dit soort werk.'

Door Wichard Maassen (14-03-1997)

VERHAAL

Zoals u allen wellicht weet hebben wij een redactielid die al jaren studie maakt van de Russische taal. Hij fungeert op de Paustovskij reizen dan ook vaak als tolk en zoekt in Russische tijdschriften en kranten naar berichten over onze favoriete schrijver. Tijdens de Russische les stuitte Hein Leffring, want die bedoel ik, op een verhaal van Paustovskij in een Russisch leerboek. Hij heeft dit verhaal voor ons vertaald. Voor zover wij weten bestond er van dit verhaal nog geen vertaling in het Nederlands dus in die zin is het een primeur. Dat het met de studie van Hein ook prima gaat kunt opmaken uit het feit dat zijn vertaling werkelijk schitterend te noemen is.

Een oude boot

De trein kwam tot stilstand. Geluiden werden hoorbaar, zoals een hommelt in de gordijnen voor de ramen.

‘Welk station?’ vroeg iemand in de coupé met slaperige stem.

‘We staan stil op het spoor,’ antwoordde de conducteur.

Natasja leunde uit het raam. Tot aan de verre horizon strekte zich het bos uit. Daarboven stonden donkere wolken. Vóór haar vloog een vlucht witte vogels doodsbang op. Het begon luid te donderen waarna de donder wegrolde boven het bos. Heel lang rommelde het nog na, uitstervend over het oneindige land. Het werd stiller, de donder bleef steken in de dichte begroeiing. Bij een gekapte gang in het bos en bij open plekken rommelde het droefgeestiger dan eerst.

‘Wat een onweer!’ zei iemand achter de rug van Natasja. Zij keek om, in de deur van de coupé stond haar medereiziger, een jonge regisseur.

‘Wat een onweer!’ herhaalde hij, ‘Wat prachtig gedaan!’ kijkend naar de onweerslucht met een gezicht alsof het een theatervoorstelling betrof. ‘Weet u wat voor vogels dat zijn?’ vroeg hij.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde Natasja.

‘Het zijn wilde duiven,’ zei een bejaarde houtvester met een hoornen bril en glimlachte tegen Natasja.

‘Hoe komt het dat je dat niet weet? Je zit nog wel in de tiende klas!’.

[hoogste klas van de middelbare school.]

‘Ik woon in de stad!’ antwoordde Natasja, in verlegenheid gebracht.

De trein schokte en reed achteruit. Op hetzelfde moment werd het donker. Een windvlaag rukte plotseling het gordijn opzij en een glas met bloemen viel van tafel. Het water stroomde over de schone vloer.

Langs de ramen flitste de bliksem. Meteen daarop klonk in het bos een verschrikkelijke, droge knal, alsof een kolossale spar afbrak.

‘Wat gebeurt er?’ vroeg een huilerige stem van een uitgedroogde, kleine vrouw in pyjama.

‘Waarom rijden we terug?’

‘Verderop zijn de rails weggespoeld,’ antwoordde de conducteur somber. ‘Kijk, wat een onweer! We zullen blijven staan in Cinezjorkij, voorlopig is het spoor nog niet gerepareerd!’

Het bos ontwaakte met een doffe glans en leek opgefrist. Twijgen trilden in de wind en strekten zich, oplichtend onder de onweerswolken. De bomen grepen zich ogenschijnlijk

vast aan de tot rust gekomen hemel en riepen om hulp. Op het dak van de wagon ruiste een zware stortregen.

‘De bliksem flitst langs het zwerk en slaat in met een zware slag,’ zei de houtvester onverwachts.

De regisseur grijnsde met alleen zijn ogen.

‘Van wie is dat?’ vroeg Natasja.

‘Van Lucretius,’ antwoordde de houtvester en kreeg een kleur.

[Romeins schrijver, 98-55 v. Chr. Schreef een filosofisch leerdicht ‘De Rerum Natura’, dat om zijn prachtige verzen en beschrijvingen tot de mooiste natuurbeschrijvingen van de Latijnse literatuur gerekend wordt]

De houtvester was gelukkig, maar voelde zich niet op zijn gemak. Hij was gelukkig, omdat hij op vakantie ging naar de Krim, waar hij sinds zijn jeugd niet meer was geweest.

Vers in zijn geheugen lagen steile kapen en vloeiende bergvoeten, vanwaar onverwachte vergezichten op opspattend water.

Zijn medereizigers maakten hem onzeker. De onzekerheid van de houtvester kwam door hun ogenschijnlijke beleefdheid tegen hem, hun pyjama’s, hun gesprekken over hun leven in kuuroorden. Zij praatten met elkaar en besteedden aan hem geen enkele aandacht.

Wanneer zij achteloos praatten over hotels, havens en restaurants voelde hij dat zij voor hem, een houtvester, die voor de reis een oud kostuum had aangetrokken, totaal geen belangstelling hadden. Zij keken dwars door hem heen en zo te zien wisten ze dat het zijn enige kostuum was, gemaakt door een middelmatige kleermaker uit Kostroma. Hij was wantrouwig en jaloers op de regisseur, die er niets om gaf dat zijn jasje kreukte en dat hij tabaksas morste op zijn fraaie stropdas.

De enige medereiziger die hem niet onzeker maakte was Natasja. Zij hing steeds uit het raam, de wind maakte haar haren in de war en blies zandkorrels in haar ogen. De houtvester hielp haar een keer het zand uit haar ogen te vegen, maar werd verlegen toen Natasja hem daarvoor een doorzichtige, licht geparfumeerde zakdoek aanreikte.

‘Verdomde provinciaal die je bent!’ dacht de houtvester.

‘Wat een aardige benaming, Cinezjorkij, cine / zjorkij. [Blauwmeren - blauwe / meren] Daar moet ik aan terugdenken, dat moet ik onthouden.’

‘In deze bossen zijn veel meren,’ zei de houtvester.

‘Bent U bekend met deze streek?’

‘Ja, een beetje. Een jaar of vijftien geleden werkte ik hier, ik plantte het bos aan.’

‘Tjee, dat is interessant,’ zei de regisseur, maar uit de uitdrukking op zijn gezicht begreep de houtvester dat het hem totaal niet interesseerde.

‘Het is een lelijke tegenvaller,’ vervolgde de regisseur. ‘Waarom moest het onweer nu net vandaag losbarsten en niet morgen!’

‘Inderdaad, vervelend,’ stemde de houtvester in.

Hij dacht eraan dat hij lang geleden ook een tocht had willen maken naar Cinezjorkij en naar andere plaatsen, maar er nooit de tijd voor had kunnen vinden. En zowaar, nu blijft de trein twee uur staan bij Cinezjorkij, totdat de rails gerepareerd zijn, maar behalve het bekende, verlaten station zou hij nog steeds niets zien.

‘Tja, het is jammer,’ verzuchtte de houtvester.

Bij Cinezjorkij was geen levende ziel te bekennen. Het begon opnieuw te regenen. Uit het bos steeg een vochtige damp op.

Grootvader Vasilij was bezig het natte hooi op de wagen grondig te onderzoeken, wierp een blik op de trein en zei: 'Hoe die mensen allemaal maar heen en weer reizen!'

Onverwachts liep grootvader Vasilij naar de trein. Hij ging naar het verlichte raam van de wagon en tikte tegen het glas. 'Pjotr Matvejevitsj,' riep hij met zwakke, onvaste stem. 'Hé, Pjotr Matvejevitsj!'

Bij het raam stond de houtvester te praten met Natasja. Hij wierp een blik op de oude man en opende het raam.

'Herken je me niet?' vroeg de oude man. 'En ik herken jou nog wel van ver. Stel je voor wat een ontmoeting!'

'Vasilij!' riep de houtvester. Snel kwam hij de wagon uit, sprong in het zand en omhelsde de oude man. 'Leef je nog?'

'Ik leef,' antwoordde de oude man. 'Ik leef, al ben ik oud. Jij steekt ons de loef af, Pjotr Matvejevitsj, jij overleeft ons! Maar zonder jou zou ons leven ook geen zin hebben!'

'En verder? Lucht je hart, spreek vrijuit!' zei de houtvester.

'Ach, Pjotr Matvejevitsj, Pjotr Matvejevitsj! Dat bos van jou is al heel gauw te gronde gegaan!'

'Verbrand?' vroeg de houtvester geschrokken.

'Nee er is geen brand geweest. Maar dit voorjaar waren er rupsen en nu is ook bijna de helft van het bos afgestorven. Die vervloekte rupsen! De nieuwe houtvester kan het allemaal niet aan. Hij verstuurt alleen maar brieven; dan hierheen dan daarheen en het bos...!'

Vasilij sprak heftig en met verstikte stem.

'Hoeveel bos hebben wij samen niet aangeplant, Pjotr Matvejevitsj, dennenboom na dennenboom? Wanneer ik naar het bos ging nam ik mijn muts er voor af, zo mooi was het!'

'Wat kun je er aan doen, Vasilij?' zei de houtvester om zich heen kijkend.

Op de treeplank van de wagon stond Natasja en luisterde naar het gejammer van de oude man.

'Bossen klagen niet en wie bezoekt ze?'

'In de eerste plaats ik,' zei de houtvester.

De oude man zweeg. 'Pjotr Matvejevitsj,' zei hij smekend, 'laten we gaan kijken!'

'Je hoeft me alleen maar te vertellen hoe het bos te redden valt en je vervolgt je reis. Ik ga het op een of andere manier dan zelf wel aanpakken.'

'Dwaas,' zei de houtvester, 'over twee drie uur vertrekt de trein immers!'

'Hij vertrekt niet!' zei de oude man vol overtuiging. 'Het spoor is over een lengte van twee kilometer weggeslagen. Morgen om twaalf uur en niet eerder vertrekt hij!'

De houtvester keek om naar Natasja. Zij keek onafgebroken naar de oude man en zijn afwachende vriend en zei: 'Gaat toch mee, Pjotr Matvejevitsj, U bent vast op tijd terug!'

'Wat denkt U, haal ik het?' vroeg de houtvester. 'Maakt U een grapje? Denkt U dat ik het haal?' herhaalde hij.

'Mag ik met U mee, zal ik met U meegaan?' vroeg Natasja. 'De dienstdoende spoorbeambte zei dat het spoor niet eerder dan op zijn vroegst morgenmiddag gerepareerd zal zijn!'

De houtvester, de oude Vasilij en Natasja gingen op weg naar het meer. Het vertrek veroorzaakte opschudding onder de passagiers.

Het paard trok de wagen langzaam voort. Onderweg knarsten de wielen in de duisternis door kreupel hout en over gras. In het bos in deze afgelegen streek heerste de stilte. Slechts nu en dan krijste er een of andere vogel.

Midden in de nacht losten de wolken op en boven de toppen van het bladerdak begon de hemel met koude lichten te flonkeren. Natasja herkende geen enkele ster. De sterren raakten verstrikt in de takken van de bomen en de bekende contouren verdwenen.

‘Tsliep – tsleep,’ krijste ergens in de buurt een vogel.

‘Ik zal ook zó wel slapen,’ dacht Natasja en lachte met onverwacht plezier.

Zij wilde dat aan deze nacht geen einde kwam, dat de wagen zonder ophouden zou doorratelen, dat het bos steeds dichtter werd.

‘Nu, ik geloof dat we er bijna zijn,’ zei de oude man.

Het werd lichter. Natasja keek om zich heen en begreep er niets van. De met sterren bezaaide hemel bevond zich boven haar en flonkerde flauw.

‘Het meer,’ zei de houtvester. ‘Hoeveel sterren zijn er wel niet in de herfst?’

De wagen hield stil vlakbij een (bos)wachershuis. De oude man ging naar het huis en stak een lamp aan. Natasja nam een slok melk en viel meteen in slaap. Ze sliep door tot vroeg in de morgen.

Een bleek zonnetje stond boven het bos. In het huis was niemand. Onder de tafel lag een zwarte hond die aanhankelijke naar Natasja keek.

‘Als ik maar niet te laat ben!’ schrok Natasja verward wakker, ze opende de deur en ging naar buiten.

Er was niemand te bekennen. In de onmiddellijke nabijheid lichtte een rond glanzend meer op, waarin zich het bos weerspiegelde. Het water aan de witte zandoever was schoon en helder. Er zwommen kleine zilverige vissen. Aan de kant lag een oude vervallen boot. Natasja nam een bad in het meer, kleepte zich aan en ging naar de boot. Er zat nog een bankje in waarop Natasja ging zitten. Het bankje was warm door de zon. Door de naden van het bootje groeiden hoog onkruid en bloemen. Er hing een sterke, zoete geur van dennenspaanders. De zwarte hond lag vlakbij de boot en geeuwde.

‘Hoe zou het met de trein zijn?’ dacht Natasja en ze verbaasde zich dat deze gedachte geen enkele onrust bij haar teweeg bracht. Zo zat zij daar ongeveer een uur.

Uit de richting van een open plek in het bos bij het meer hoorde zij het zachte praten van kraanvogels, daarna snaterden eenden en opnieuw werd het helemaal stil.

De oude man kwam eerst. Hij begroette haar hartelijk, keek naar het zand vlakbij het bootje en zei: ‘Maak je maar niet ongerust over de trein. Ik ga vuur maken, het paard halen en je naar het station brengen.’

‘Maar waar is Pjotr Matvejevitsj?’ vroeg ze. De oude man grinnikte. ‘Straks komt hij. Dit hier kan hem allemaal niet schelen.’ ‘Wat is er aan de hand?’ vroeg Natasja verschrikt.

‘Dat zal ik je vertellen,’ zei de oude man. ‘Luister, dat bootje is net zo oud als ik. Maar ik denk – ook al is het oud – dat het toch nog van nut is.’ ‘Dat begrijp ik niet,’ zei Natasja.

‘Daar valt weinig aan te begrijpen,’ zei de oude man een beetje gekrenkt. ‘De boot is erg aftands, maar in een boot zoals deze groeien bloemen. Als ik er naar kijk, denk ik: misschien dat ik als oude man ook van nut kan zijn voor het leven van anderen of iets anders. Zie je, ik doe mijn best. Jij bent nog niet grijs of ziek. Het voornaamste is dat je hart op de goede plaats zit. Is dat waar of niet?’

‘Dat is waar!’ antwoordde Natasja en lachte.

De houtvester was terug gekomen. De oude man stond op en ging het paard halen. De houtvester leek hevig verontrust. Hij vroeg aan Natasja, hoe ze geslapen had, of ze ‘s morgens wel melk had gedronken en zweeg.

‘Komen we niet te laat?’ vroeg Natasja.

‘Ik denk het niet,’ antwoordde de houtvester. Hij werd rood en voegde er aan toe: ‘Ik ga namelijk niet verder!’

Natasja zweeg verbaasd. ‘Nee, ik ga niet verder!’ herhaalde de houtvester. ‘Zonder mij gaat het bos hier wellicht verloren. Ik ga zelf aan het werk, ‘t is jammer!’

‘Ik begrijp het,’ zei Natasja.



‘Kortom, het is het beste dat ik hier blijf, beter dan op de Krim,’ zei de houtvester. ‘Het is alleen jammer dat het kaartje verloopt. Maar wat doe je eraan? Ik heb wel een dringend verzoek aan U, geef mijn koffer mee aan Vasilij, hij neemt hem dan mee.’ ‘Dat is goed!’ zei Natasja en zuchtte. ‘Ik ben trouwens jaloers op u. Tot ziens!’ En zij gaf de houtvester verlegen een hand.

Boven de bossen stond een grote regenboog; ergens bij het meer viel motregen. Natasja zag de regenboog geheimzinnig doorlopen tot aan de rand van het bos, waar Pjotr Matvejevitsj bezig was en de oude man naar de kraanvogels in de ochtendschemering riep.

Verder weg tussen de begroeiing lichtte helder water op. Zou dat het meer zijn? Natasja leunde uit het raam en keek lang naar de schittering van het water tussen het gebladerte, naar de regenboog en haar hart kromp ineen. Als ze hier had kunnen blijven tot diep in de herfst! De locomotief floot ten afscheid. Zijn korte (stoom)kreet verspreidde zich over het bos, werd opgenomen in de begroeiing. Wachtend op zijn terugkeer als een heldere, welluidende echo.

Colofon

Deze nieuwsbrief is
Een uitgave van en voor
Leden van de vereniging
Konstantin Paustovskij
De vereniging stelt zich o.m.
ten doel het werk van
Paustovskij breed onder de
aandacht te brengen.

Redactie-adres
Diepenstraat 52
5025 MS Tilburg
tel. 013-5451128
fax. 013-5351279
ej.m.vande.yen@freeter.nl